

ERDÉLYI MÚZEUM

XVII. kötet.

1900.

IX. füzet.

Megnyitó beszéd

a Szilágyi-emlékünnepeken Kolozsvárt 1900 nov. 2-án.

A belfarkas utczában levő néhány tanári ház az ősrégi ref. templom közelében, szemben a ref. kollegiummal, kevés külső díszszel mennyi és minő benső díszet rejtenek magokban ódon falaitok! Szobrok, emléktáblák nem jelelik meg ugyan egykori lakóitoknak e falak közt s a kollegiumi tanszékeken töltött áldásos életét, a munkát, mit ott végeztenek; ámde ti magok vagytok emlékjelek, méltók, hogy a hívek felkeressenek, intelmeiteket megértsék s a kegyelet fűzéreivel s koszorúival ékesítsék kapuitokat. Nem mulandó hajlékok vagytok csupán, a melyekben az ember menedéket keres s nyugodalmat, a boldogságról való álmok megvalósulását s talál elég gyakran nagy háborgatást és keserűséget, s a bölesőt majdan felváltja a koporsó; hanem műhelyek vagytok, a hol forr a munka s szünetlenül tart, szentélyek vagytok, a melyekben a hazafiság oltártüzei lobogva égnek, a családi erények tűzhelyei, Zenon oszlop-csarnoka s a házak szűk udvarai s kertjei kitágúlnak Akademos ligetjévé a Heraklesnek szentelt oltárral, mert bizony nagy munkakerő kell és sok munkakerő kellett a tanári kötelességek buzgó és lelkiismeretes teljesítésére. Nem diesvágy vezetett titeket lakói e házaknak, nem önző ezél, hanem a hivatás érzete s ügybuzgóság.

A mostani 17. sz. emeleti lakás egyik földszinti szobájában született Szilágyi Sándor, professor Szilágyi Ferencz fia. Ez a ház fog ma emlékfelirással megjeleltetni. A Szilágyi családnak három tagja, idősebb és ifjabb Ferencz s utóbbi fia Sándor, kerek száz éven át hoztak a hazai Kliónak kedves áldozatot; mind a három kiváló történet tudós, hithű protestánsok, egyházunk erős oszlopai. Az a mit Kazinezy Ferencz id. Szilágyi Ferenczről mondott, hogy „kedves külsője a szerint nyer szívet, a hogyan mély tudománya s lelke miatt közönségesen szerettetik“, teljesen illik az unokára. S hogy lángolt az unoka szíve hazájáért, bogy vértett az elnyomatás

idejében, mily erős hittel tudott reményleni egy jobb kort s e jobb kor felvirágoztatására mily fáradságos munkákat végzett s minő páratlan buzgósággal töltötte be számos hivatalát, melyeket nem keresett ugyan, de munkájával nagyra emelt. Intő, buzdító szavai erősen s tartósan hatottak környezetére s mindazokra, kikkel közelebbi érintkezésben állott. Történészeink ifjabb nemzedéke s köztük több kiváló tudós, e behatásnak felettébb sokat köszön s tanúbizony-ságot tehet róla, melyhez kétség nem fér. Az ifjak lelkében a hazai történet szeretetét mennyire tudta felgerjeszteni! tudománya drága kincseiben részesítette őket, útmutatással szolgált, törekvéseiknek magas czélokat jelelt ki, kezdő munkáikban támogatta, igazi tanítójuk volt s végig barátjuk. És minő barát volt, hű, áldozatkész, buzdító, vigasztaló! Szíkebb hazáját Erdélyt a rajongásig szerette, bár élete javarészt hazánk fővárosában s több éven át Nagy-Kőrösön töltötte, mint az ottani ref. főgymnázium felejthetlen emlékü tanára, végig annyira ragaszkodott a régi Erdélyhez, hogy néha annak csupán csak megemlítésére köny csillogott szemében és a mikor időnként számos foglalatossága engedte, hogy a bérczes hazába ránduljon s néha csak Hunyadmegyébe hozzám, mily boldognak érezte magát, mennyire élvezte ittlétét. Alapvető munkái leginkább Erdély történetét tárgyalják.

II. Rákóczy Györgyről mesteri tollal írt munkáját 1891-ben a czímlapra írt következő ajánlással nyújtotta át nekem: „G. K. G. régi barátjának felajánlja ezen *talán utolsó* nagyobb munkáját“. Sejtelve, fájdalom! megvalósult: csakugyan ez volt utolsó önálló nagyobb munkája, de nem ez volt lankadatlan munkásságának végső ténye, mert hiszen azóta jelentek meg az „Erd. országgyűlési Emlékek“ XV—XXI kötetei (1892—98). A tollat végig nem tette le, azt a kérlelhetlen halál ragadta ki kezéből. Ő még súlyos betegen is folyvást dolgozott, elérte „A magyar nemzet Története“ általa szerkesztett nagy munka végső füzetének megjelenését, s a „Századok“ 1898-dik évfolyamának decemberi füzetét még ő szerkesztette.

Megdicőült szellemednek ha égi lakodból letekintened lehet az általd oly hön szeretett hazai földre, ime lásd, kegyeletünk ünnepét, ime lásd szívünk hűségét, a mely csak magával a szívvel enyészik el, de még így sem enyészik, mert hiszen a hűség égi erény, mely eget kér s eget vár. Emléked örök!

GR. KUUN GÉZA.